

Çevre Yatırımlarını Yapmayan Santraller Acilen Durdurulmalı

Temiz Hava Hakkı Platformu, baca gazı arıtımı ve kül depolama sahalalarının mevzuata uygun hale getirilmesi için gerekli altyapı yatırımlarını tamamlamayan kömürlü termik santrallerin çalışmasına izin verilmemesi çağrısında bulundu. Platformun basın açıklamasında yer verdiği çarpıcı görüntüler, geçici faaliyet belgesi olarak 2020 yılından beri çalışmaya devam eden santrallerin bazılarında hala siyah dumanlar yükseldiğini gözler önüne serdi.

Ayrıca pek çok santralin, kül depolama sahasının yol açtığı kirliliğin suya ve toprağa karışmasını önleyecek yatırımları tamamlanmış olmamasına rağmen çalışmaya devam ettiğine vurgu yapıldı. Santrallerin geçirimsiz zeminli kül depolama sahası olmadan çevre izni almalarına olanak tanıyan “Atıkların Düzenli Depolanmasında Dair Yönetmelik”in Geçici 3’üncü maddesinin iptali talebiyle açılan davalarda yürütmeyi durdurma kararı verildiğini hatırlatan Platform, çevre yatırımlarını tamamlamamış tüm santrallerin faaliyetlerinin acilen durdurulmasını talep etti.

Santraller Salgın Zamanı Halk Sağlığını Tehdit Ediyor

Platform temsilcileri, muafiyet süresi dolan santrallerin çevre izni alabilmek için gerekli yatırımları yapıp yapmadığının kamuoyuyla paylaşılmadığını belirtti. Geçici izinlerle çalıştırıldıkları sürede ortaya çıkan emisyon verilerine de aynı şekilde ulaşmanın mümkün olmadığını eklediler. Gerekli yatırımlar tamamlanmadan santrallerin çalışmaya devam etmesinin, temiz havanın hayati değerinin daha iyi anlaşıldığı COVID-19 salgını sürecinde halk sağlığı öncelikleriyle bağdaşmadığının altı çizildi.

Muafiyetler veto edilmişti ama yatırımlar hala yapılmadı

Temiz Hava Hakkı Platformu Koordinatörü Buket Atlı “Tanınan altı yıl boyunca çevre yatırımlarını tamamlamamış olan kömürlü termik santrallere iki yıl daha ek muafiyet verecek yasa teklifi 2019 yılında, toplanan yüz bin imza ve sivil toplum kuruluşlarının tepkileri sonucu veto edilmişti. Ancak, Ocak 2020’de kapatılan santraller, çevre ve halk sağlığı için yapmaları gereken yatırımlar tamamlanmadığı halde tekrar açıldı ve çalışmaya devam ediyor. Halk sağlığını korumak amacıyla santrallere daha fazla muafiyet verilmeyeceği söylenmiş olmasına rağmen, gerekli yatırımlarını tamamlamamış santrallere geçici izinler ve ek süreler verilerek havamızı kirletmelerine göz yumuluyor” dedi.

Atlı, kül depolama alanlarını mevzuata uygun hale getirmeyen santrallere de değinerek; “Mevcut kömürlü termik santrallerin küllerin geçirimsiz zeminli sahalarda depolanması konusunda da altyapı yatırımlarının yapılması gerekiyordu. Fakat, santrallere tanınan altı yıllık muafiyetin bitmesine beş gün kala yapılan ani bir yönetmelik değişikliğiyle kül depolama alanlarında gerekli çevre yatırımlarını sağlamayan santrallerin çalışabilmesinin önü açılmıştı. 2020 yılında sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleri tarafından açılan davalarda söz konusu yönetmelik değişikliğinin; çevreye telafisi mümkün olmayacak zararlar verecek olması gerekçesiyle madde hakkında yürütmeyi durdurma kararı verilmiştir. Kül depolama sahası yatırımları yapılmadığı halde

yönetmelik değişikliği kapsamında çevre izni alabilmiş santrallerin izinleri artık geçerli değildir ve derhal faaliyetlerinin durdurulması gerekmektedir” dedi.

Afşin’de Kara Kar Yağdı

Kahramanmaraş Elbistan - Afşin Hayatı ve Doğayı Koruma Platformu Üyesi İbrahim Yalçın “Filtre yapıldığı söylenerek açılan Afşin A santralının iki ünitesi de Haziran ayından beri her gün eskisi gibi kül saçmaya devam ediyor. 2020’de santral kapandığında yıllar sonra ilk defa beyaz kar görmüştük ama bu kış yine Afşin’e kara kar yağdı. Çevre ve Şehircilik Bakanı “biz izliyoruz, eğer limitler aşılsa kapatırız” demişti. Fakat burada santrallerin çalıştığı her gün zehirleniyoruz. Temiz hava için daha kaç yıl beklememiz lazım? Gerekli yatırımlar yapılmadan, sürekli yeni izinler vererek bu santrallerin çalışmalarına izin vermeyin” dedi.

Makine Mühendisleri Odası Enerji Grubu Üyesi Orhan Aytaç, “2019 yılından beri çevre izni veya geçici faaliyet belgesi alan santrallerin hangi yatırımları yaptığını ve ulusal limitlere uyup uymadığını bilmiyoruz. Sahadan, yerel basından ve sektör dergilerinden aldığımız bilgilere göre, yılbaşında kapatılan ancak Haziran 2020’de tüm veya bazı ünitelerine geçici faaliyet belgesi verilen Afşin-Elbistan A, Seyitömer, Tunçbilek, Çatalağzı, Soma B ve Kangal santrallerine yalnızca kükürt giderimi için geçici “*kuru soğurucu püskürtme*” sistemi monte edilmiştir. Başka bir iyileştirme yapılmamıştır. Santrallere buldukları bu ‘geçici’ çözüm, ülkemizdeki kömürün kükürt oranı ve yandıktan sonra oluşan kül miktarı çok fazla olduğu için verimli değildir” dedi.

Aytaç, Kahramanmaraş’ın Afşin ilçesinde artık kronik hale gelen hava kirliliğine de değindi: “Afşin’de Greenpeace Akdeniz tarafından 5 Ekim - 11 Kasım 2020 arasında dört farklı yerde yapılan 24 saatlik [hava kirliliği ölçüm sonuçları](#), bazı günler kanserojen olan kirleticilerin **Dünya Sağlık Örgütü’nün önerdiği limitlerinin (PM₁₀) tam 16 katına** kadar aşıldığını gösteriyor. Türkiye’deki santrallerde kullanılan elektrofiltreler, kurulan “geçici” sistemin getirdiği ilave toz yüküne göre tasarlanmadığı için, hem kükürt salımı gerektiği kadar azalmıyor hem de eskisinden de fazla toz salımı olabiliyor”.

Temiz Hava Hakkı Platformu, 30 yılı aşkın süredir çalışan ve ekonomik ömrünü doldurmuş kömürlü termik santrallerin; yıllarca tanınan muafiyetler nedeniyle **Çanakkale, Kütahya, Manisa, Muğla, Zonguldak, Kahramanmaraş, Sivas ve Muğla** illeri başta olmak üzere Türkiye’nin pek çok yerinde hava, toprak ve suyu kirletmeye devam ettiğini vurguladı. Bu illerdeki çevre kuruluşları tarafından muafiyetlerin uzatılmaması için 2019 yılında başlatılan ve 105 bin kişiye ulaşan imza [kampanyası](#)nın devam ettiği belirtildi. Şubat ayında duyurulan bir araştırmaya göre, [her gün 13 kişi](#)nin yaşamını kaybetmesine sebep olan Türkiye’deki kömürlü termik santrallerin; kimsenin istihdam sorunu yaşamayacağı adil bir geçiş planı ile emekli edilmesi çağrısı yapıldı.

Editöre Notlar

1- [Torba Yasa veto edildi](#): 2019 yılında **#Temizhavahaktır #2yilbeklemez** diyerek imza veren, sosyal medyadan paylaşım yapan ve milletvekillerini telefonla arayan 100 bin vatandaş ve

kurumun sesi duyulmuş ve özelleştirilmiş santrallere gerekli çevre yatırımların yapmadan iki yıl daha çalışma izni veren yasa tasarısı maddesi (Madde 50) veto edilmişti.

2- Geçici faaliyet belgesi: [Yasa Tasarısının veto edilmesinin ardından](#); Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum, Çevre Kanunu'nun 11 ve 15'inci maddeleri gereği, 01.01.2020 itibariyle 5 termik santralin tamamen, 1 termik santralin ise kısmi olarak kapatılmasına, diğer 7 santralden 4'üne geçici faaliyet belgesi verilmesine, 3 santrale ise gerekli çevre izinlerinin verilmesine karar verildiğini açıkladı. Afşin Elbistan B Termik Santrali, Orhaneli Termik Santrali ve Çayırhan Termik Santrali'ne 01.01.2020 tarihinde yatırımlarını yapması için bir yıl süre tanıyan Geçici Faaliyet Belgesi verilmişti ve 01.01.2021 itibariyle tanınan süre doldu. Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum, Ocak ayında kapatılan santrallerin Haziran 2020'de de yeniden açıldığını [açıklamıştı](#): *'Soma termik santralinin 6 ünitesinden 4'üne, Kangal Termik Santrali'nin kapalı olan 2 ünitesine, Çatalağzı Termik Santrali'nin kapalı olan 2 ünitesine, Seyitömer Termik Santrali'nin 4 ünitesinden 2'sine, Tunçbilek Termik Santralimizin de 3 ünitesinden 2'sine, Afşin Termik Santrali'nin 4 ünitesinden 2'sine 1 yıl geçici çalışma ruhsatı verildi'.*

3- Atıkların Depolanmasına Dair Yönetmelik Değişikliği'ne açılan davalar: 26.12.2019 Tarih ve 30990 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan "Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" in 22. Maddesi ile değişen Geçici Madde-3'e yürütmeyi durdurma ve iptal istemi ile TEMA Vakfı ve TMMOB tarafından dava açıldı. Kül depolama sahalarında yeterli çevre yatırımını yapmamış olan santrallerin çalışmaya devam etmesine neden olan bu değişikliklere karşı açılan davalarda yapılan düzenlemede hukuka uygunluk bulunmadığı ve anılan kuralların uygulanması halinde, insan ve çevre sağlığı üzerinde telafisi imkânsız veya güç zararların doğabileceği gerekçeleri ile yürütmeyi durdurma kararı verildi.

4- Avrupa Birliği limitlerinin üstündeyiz: Avrupa Birliği'nde işletmedeki santrallerin uymak zorunda oldukları baca gazı sınır değerleri [2021 Ağustos itibarıyla düşürülecek](#). Türkiye 2019 yılı mevzuatındaki sınır değerler ise kömürlü termik santrallerin, AB'nin 2021 itibariyle yeni belirlediği güncel sınır değerlere göre 2 ila 5 kat daha fazla kirletici gaz (kükürt dioksit, karbon monoksit ve parçacık madde) salmasına izin veriyor.